

СТАНОВИЩЕ

От акад. проф. Людмил Стайков

относно кандидатурата на доц. д-р Марин Дамянов Дамянов

в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ (филмова и тв драматургия) по научната специалност „Кинознание, киноизкуство и телевизия“, обявен от НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, публикувано в Държавен вестник бр. 35 от 24.04.2018

Доц. Марин Дамянов участва в конкурса с два сценария за документални филми: „Ботев – в сянката на паметника“ и „Гешев“ и монографията „Проблемът за двойника и раздвоеното съзнание в кинодраматургията – психоаналитична интерпретация“.

Веднага прави впечатление, че представените в конкурса работи представляват само една малка част от богатата творческа дейност на един от най-утвърдените съвременни български сценаристи, автор на романи и разкази, на теоретични разработки по кинодраматургия, на студии, статии и рецензии, публикувани в списания и сборници. В проведената наскоро поредна сесия на НФЦ сред ограничения брой кандидати, спечелили правото за получаване на държавна субсидия, срещаме в два от проектите отново името на Марин Дамянов – поредно признание за творческите му възможности.

И двата сценария, представени за конкурса от Дамянов, са свързани с дискусийна проблематика. Авторът е чужд на стандартни решения. Той руши установени сценарни стереотипи, особено когато се касае за велики, емблематични национални герои, какъвто е Ботев, или имена с почти нарицателно еднозначна характеристика, какъвто е Гешев. И в двата сценария е налице висок професионализъм, задълбочена и всестранна проучвателна работа, детайлни разработки с вглеждане в останали незабелязани или съзнателно подминавани подробности от съществуващата фактология. Правят впечатление необичайните гледни точки, които предлага, съвременният ракурс към познати страни на историческото ни минало. Той поднася без преднамерено подреждане

или тенденциозно степенуване съществуващите факти. Защитниците на противоположни възгледи са равнопоставени и по този начин Дамянов умело привлича и ангажира бъдещия зрител да намери своето място в дискусиата и да се превърне в мълчаливия активен съучастник в нея.

С композиционната си завършеност, прецизност и изчерпателност предложените сценарии представляват своеобразни драматургични сторибордове, даващи ясна представа как биха изглеждали филмите. За всеки режисьор е истински шанс да работи с толкова добре обмислени сценарни предложения. Но това, което прави най-силно впечатление е, че наред с конкретните теми, които се интерпретират, съществува деликатно един паралелен втори план на внушението, който засяга фундаментални въпроси в сферата на народопсихологията, историчността, традицията и морала и така разширяват смисловото пространство отвъд конкретния тематичен кръг. По този начин те носят наред с документалната стойност и силен емоционален заряд, породен от интелектуалната прозорливост и талант на автора.

В сценария за Ботев Дамянов ни среща с една реалност, която вероятно е била и е по-различна от реалността, която ни се иска да бъде и така асоциативно ни отправя към онова изпепеляващо и не даващо покой и до днес „НАРОДЕ с 4 въпросителни“ от тефтерчето на Апостола. Но затова се изисква и гражданска позиция и немалко смелост, които авторът очевидно притежава. Верен на присъщото му дълбочинно изследване на човешкия характер и духовната му необятност той се вглежда в последните трагични мигове на гениалния поет, развълнувано съпреживява душевната му голгота и превръща СЯНКАТА на Ботев от заглавието на своя сценарий в истинския човешки паметник на гениалния поет и революционер, който извисява с покъртителна сила над монументалните каменни и метални обелиски с неговия образ.

Теоретичният труд, с който Дамянов участва в конкурса, е резултат на негов траен интерес и продължителна проучвателна дейност. Той представлява респектиращо по своята задълбоченост изследване с фундаментален характер. За българската наука е нещо ново и има определено приносен характер. Проблемът за двойника и раздвоеното съзнание е привлякло автора заради голямата възможност да се изследва

под специфичен ракурс сложната познаваема и загадъчна човешка природа, което стои и в основата на всяко по - сериозно произведение на кинодраматургията. В своята „психоаналитична интерпретация“ Дамянов констатира факта, че избраната от него тема вълнува хората столетия наред и с впечатляваща осведоменост и задълбочен аналитичен подход проследява интереса към нея и огромното разнообразие при художественото ѝ пресъздаване през различните епохи – още от древността в библейски текстове и предания, през Ренесанса вече в художественото творчество, като непрекъснатата нишка през Романтизма 19в. и после в киноизкуството, като се започне от експресионистичните творби, непрекъснато до наши дни. Красноречив е примерът с „Портретът на Дориан Грей“, който от първата филмова реализация през 1910 г. вече има 15 в различни страни на света, като последната е през 2017г. Особен интерес представляват посочените от автора на труда изменения ,които претърпява темата за двойника през годините: от предромантичката драматургия и литература при Шекспир, Молиер и Драйдън, сведена често до фарсови недоразумения към комплексното психологическо тълкуване при Фройд и Юнг, до съвременните теории на психоанализата и аналитичната психология и вече във фантастичното кино с темите за клонирането, човека и машината, самоидентификацията. Постигане на Дамянов е прецизното разграничение, формулиране и систематизиране на всичките случаи в киноизкуството, които се вписват в определението „двойникът и раздвоеното съзнание“. Авторът е категоричен в обобщението си, че в повечето случаи двойникът на протагониста е олицетворение на тъмната страна на човешкия живот, на несъзнаваната зловеща подсъзнателна енергия, но в художествените решения се утвърждат преди всичко морално-етичните норми на хуманизма, като смъртта на двамата често е цената на изкуплението. 25 са знаковите филми от световното и българското кино, които той посочва като примери, но това, което е забележително, са подробните анализи свързани с тях. Те дават повод за размисъл какво безценно смислово богатство се съдържа и често остава незабелязано при повърхностно, еднопланово, само сюжетно възприемане на филмовата творба. Достатъчен е дори само примерът с филма на Чаплин „Великият диктатор“, където лаконичният текст на Дамянов е образец на необичайния синтез между научна мотивираност и

артистично вдъхновение. При прочита на неговите анализи откривам, че той е в състояние да намери сложни архетипни връзки, едипови сигнали и психоаналитични конфигурации дори в еднозначно възприемани филми. И отново това е потвърждение на убеждението му, че не само качеството на творбата, но и възможностите на възприемащия зрител, неговия интелектуален и душевен капацитет осмислят стореното.

Филмите, които са свързани с името на Дамянов, са носители на десетки национални и международни награди. Всеотдаен към преподавателската си дейност, деликатен и отзивчив, той е уважаван от колегите си и студентите. При общуването ми с него никога не ме напуска усещането, че той съществува в някакво невидимо духовно пространство, откъснат от битовата реалност на ежедневието, в която повечето сме заземени.

В заключение с пълно убеждение считам, че са налице всички необходими основания на доц. д-р Марин Дамянов да бъде присъдена академичната длъжност „професор“, за което апелирам пред уважаемото научно жури.

Гласувам с ДА.

Акад.проф. Л. Стайков